

Dkt. Marv Wilson, Manabii, Kipindi cha 14, Hitimisho la Amosi, Mwanzo wa Hosea

© 2024 Marv Wilson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Huu ni kipindi cha 14, Hitimisho la Amosi, Mwanzo wa Hosea.

Sawa, nitaanza, kwa hivyo hebu tuombe, tafadhali.

Hii ndiyo siku uliyoifanya Baba yetu, hatuna kesho, tunayo leo. Na tunaomba kwamba leo tujifunze zaidi katika shule ya Kristo. Asante kwa kumpigia simu AJ Gordon ili kuanzisha shule ya Kristo.

Omba kwamba matembezi yetu nawe yawe na uadilifu, uaminifu, na uaminifu leo. Tunakushukuru kwa manabii waliowaita kizazi chao kwenye ukweli wa juu na wa juu wa kimaadili, kimaadili, na kiroho wa Torati. Asante. Umetupa Torati katika neno lako ili kutoa mwongozo kwa maisha yetu.

Naomba kwamba tunachojifunza kutokana na wewe ni nani katika uhusiano wako na Israeli, tukumbuke kwamba wewe ni sawa nasi. Asante kwa Mungu wa Israeli, ambaye ni mvumilivu; baadhi yetu hatungekuwa hapa leo. Asante kwa Mungu wa Israeli ambaye ni mwaminifu tunapopitia vipindi vya kutokuwa waaminifu.

Asante kwa wewe ni nani na kwa ufunuo wa neno lako kupitia Kristo Bwana wetu. Amina.

Sawa, nataka kusema mambo machache ya mwisho kuhusu Amosi.

Nilisema mtazamo wa Amosi kuhusu dini ya kweli unapatikana katika 5.24 ambapo anatoa wito wa kushuka kwa haki na haki kama maporomoko ya maji. Na kwa hivyo tena, manabii wanajali jinsi unavyoishi, sio tu kwa maelezo yote mazuri ya ibada na sherehe. Na tunapaswa kuyaweka mambo haya katika mvutano katika Agano la Kale.

Mungu alitaka watu wake wafanye sherehe, lakini sherehe hizo zilipaswa kupewa maisha halisi. Kwa hivyo, Amosi anasikika kama mtu aliyekithiri katika kutaka kuondoa ibada hiyo. Na yuko sahihi anapotaka kuondolewa kwa ibada zisizo na huruma, sherehe ambazo hazina maana na za aibu.

Sasa, sehemu ya mwisho ya kitabu alikuwa na mfululizo wa maono 5. Kabla sijazungumzia kwa ufupi kuhusu maono hayo 5, utakumbuka kuna kipindi hiki kidogo cha kuvutia cha kihistoria katika sura ya 7 mistari ya 10-17 ambapo tunapata ufahamu fulani kuhusu maisha binafsi ya nabii. Hapa anavuka mstari, manabii hawa

huwa wanavuka mstari , lakini katika kesi hii mpaka wa kijiografia kuelekea sehemu ya kusini ya ufalme wa kaskazini hadi Betheli.

Na hapo anakabiliana na kuhani anayefanya kazi katika patakatifu hapo ambaye jina lake ni Amazia. Na kimsingi anatupa mabomu yake ya kinabii hapo, ya kusumbua sana, akitaka kupinduliwa kwa ufalme wa kaskazini bila shaka. Hili lilichukuliwa kuwa halina uzalendo na uasi; Yeremia angekufa kwa upanga, na Israeli wangepelekwa uhamishoni mbali na nchi yao ya asili.

Hakuna mtu aliyetaka kusikia haya kutoka kwa mtu wa kusini aliyekuwa kaskazini akizungumza katika mahali hapa patakatifu pa kipagani. Amazia anamrudisha na kumwambia, rudi katika nchi ya Yuda, ule mkate wako huko, na utabiri wako huko; usije hapa katika mahali hapa patakatifu pa mfalme na hekalu hili la ufalme. Kisha, katika mojawapo ya mistari muhimu zaidi ya Amosi, nadhani unahitaji kuzunguka katika mawazo yako, na hiyo ni 7-14.

Amosi anasema tu kwamba niko hapa si kwa sababu nina shahada ya unabii, na niko hapa kujaribu; kwa kweli, anajitenga na aina yoyote ya chama rasmi au uhusiano wa kinabii wakati huo. Alisema, Mimi si Navi, mimi si nabii, na mimi si Ben-Navi, mimi si mwana wa nabii, na sifanyi kazi katika shirika la nabii, mimi si nabii, kimsingi ni kile anachosema. Anachokiomba ni wito wake, wito wake, wito wake.

Bwana aliniita nisifuate kundi. Amosi alikuwa mtu wa kawaida ambaye Mungu alimwita na kumtumia. Ingawa alitunza miti ya mikuyu, alikuwa mfugaji wa bustani, alikuwa mtu wa nje, lakini Mungu alisema tu, nenda ukawatabirie watu wangu Israeli.

Sasa, hapa, neno la Bwana linasikika kama Ezekieli hapo. Na anaweka hilo zaidi, akielezea jinsi mke wa Amazia atakavyokuwa kahaba na familia itakufa kwa upanga. Haishangazi kwamba alikuwa mtu asiyestahili huko Betheli.

Katika maneno yake ya mwisho huko juu kwenye patakatifu, Amosi anatarajia kwamba Israeli hakika itaenda uhamishoni. Kwa maneno yake, 721, ufalme wa kaskazini ungepelekwa uhamishoni Ashuru, jambo ambalo lingetokea miongo kadhaa baada ya wakati huu. Katika sura hizi tatu za mwisho, Amosi anaanza maono yake yanayoitwa maono matano ya hali ya Israeli.

Nilizungumza kwa ufupi mara ya mwisho kuhusu sura ya 7:1-3, ambayo inahusu nzige. Anatumika kama mwombezi kama Ibrahimu akiombea Sodoma. Hapa anamwomba Mungu, na kwa hivyo hii inafuatwa na msamaha wa Mungu—msamaha wa Mungu kwa Israeli, kwa hivyo inaonekana, nzige wamefutwa.

Kwa hivyo, Mungu anatubu, mstari wa 3. Kisha, katika maono ya pili, mstari wa 4-6 wa sura ya 7, Bwana anaita hukumu kwa moto. Maelezo yanaonekana kuwa kina hiki

cha uumbaji, ambacho kitateketezwa kwa moto. Moto unafikiriwa kuwa chanzo cha maji duniani.

Kwa hivyo, picha hapa ni wazi ni ya ukame kwa sababu maono ni kwamba ilikausha vilindi vikubwa na kuila nchi. Na kwa hivyo, analia tena, na tena, kuna Mungu akimsaidia, akitubu, na msamaha wake. Picha ya tatu ni moja ya timazi, na hiyo iko katika mistari ya 7-9.

Kwanza kabisa, timazi. Timazi ni kifaa cha seremala. Timazi ni njia iliyo kwenye ncha ya kamba au kamba yenye uzito kwenye ncha yake, ambayo kwa mfanyakazi wa ujenzi, na walijenga nyumba nyingi na kuta nyingi katika ulimwengu wa kale, unachohitaji kufanya ni kuzunguka Israeli kwa njia ya akiolojia na kuangalia miamba yote na kuta zote, na kuna nyingi.

Lakini ilibidi uzijenge ili ziwe wima kabisa, kumaanisha zilipaswa kuwa wima kabisa. Kwa hivyo ulipochukua kamba hii yenye uzito mwishoni mwake, na kuishikilia karibu na ukuta, ungeona kama ukuta ulikuwa umeegemea, ili kuona kama ulikuwa wima kabisa, na kama muundo huo ulikuwa sahihi, au unyoofu. Tunasikia neno orthodoxy, well ortho ni neno la Kigiriki la Agano Jipya, ambalo linamaanisha wima au sawa.

Unaenda kwa daktari wa meno ili kunyoosha meno yako. Kwa hivyo, mafundisho ya kidini ni mawazo ya moja kwa moja, au mafundisho ya moja kwa moja. Sasa katika hali hii maalum, ukuta ni ufalme wa kaskazini, ufalme wa Israeli.

Na kwa hivyo, ni nani aliye na timazi? Bwana yuko pale, na anasema, Amosi, unaona nini? Na anasema timazi, na Mungu anasema anaweka timazi hiyo katikati ya watu wake. Matokeo yake ni kwamba Israeli haifikii kiwango cha Mungu cha unyofu na wima. Israeli haipaswi kupigwa, na haifuati kiwango chake cha haki.

Kwa kifupi, Israeli imepotoka. Labda kama Mnara wa Pizza Unaoegemea. Kwa hivyo, tena, mfano kwamba Israeli inaegemea mbali na kiwango sahihi au kilichonyooka cha haki cha Mungu.

Maono ya nne ni yale ya kikapu cha matunda ya kiangazi. Neno la Kiebrania la matunda ya kiangazi ni qayetz . Na kuna msemu mzuri sana hapa, ambao unakosa ikiwa hamtasikia maneno haya pamoja.

Neno matunda, qayetz , na neno mwisho, qayetz . Sura ya 8, mstari wa 1, hivi ndivyo Bwana Mwenye Enzi Kuu alivyonyonyesha, kikapu cha matunda mabivu ya kiangazi. Unaona nini, Amosi? Akasema, kikapu cha kayetz .

Nami nikajibu, kisha watu wakaniambia, unaona nini? Kikapu cha qayetz . Bwana akaniambia, qayetz , mti wa thyme, umeiva kwa ajili ya watu wangu Israeli. Na hapa

kwa Kiingereza, tafsiri, kulingana na ni ipi unayoitazama, baadhi hufanya kazi nzuri zaidi kuliko zingine katika kuhifadhi maneno hapa.

Biblia ya RSV inasema kikapu cha matunda ya kiangazi na mwisho umefika. Na neno limewajia watu wangu, Israeli. Na mistari hiyo miwili inafanana katika 8:2. Biblia ya NIV inakiita kikapu cha matunda ya kiangazi, na thyme imeiva kwa ajili ya hukumu.

Kwa hivyo, thyme imeiva, au mwisho, ni qayetz , imeiva waziwazi kwa hukumu. Na mwisho umeiva kwa hukumu. Kukata qayetz .

Kuna maana gani hapa? Kwa nje Israeli alionekana mzuri. Alionekana mrembo kwa nje. Lakini alikuwa akioza sana moyoni, akioza kabisa.

Kwa hivyo, taifa liko tayari kwa hukumu. Katika sehemu iliyobaki ya Sura ya 8, Amosi anaelezea kidogo kwa nini Israeli iko tayari kwa hukumu. Tena, tunakumbushwa kwamba uadilifu katika mtindo wa maisha, uaminifu, na uaminifu katika jinsi tunavyofanya biashara na watu wengine ni muhimu.

Mwenendo wako, tabia yako. Kwa mfano, angalia mstari wa 4 hadi 6. Amosi anaangazia matajiri, uchoyo wa matajiri, ukali wa matajiri, na upande mwingine wa hayo, ukandamizaji usiovumilika wa maskini. Kwa hivyo, wacha nisome mstari wa 4 hadi 6. Sikieni haya, ninyi mnaowakanyaga wahitaji na kuwaangamiza maskini wa nchi.

Mwezi mpya utaisha lini? Angalia hiyo ni herufi kubwa N, herufi kubwa M, na mwezi mpya. Ilijengwa katika Israeli ya kale kwa kalenda yao ya kila mwezi, Shabbat ya ziada ikiwa utafanya hivyo kwa sababu mwezi mpya ulikuwa siku ambayo hakuna kazi iliyofanywa. Na, bila shaka, kila baada ya siku 28 au 29, ulikuwa na Rosh Hodesh, mwezi mpya.

Agano Jipya kwa Kiebrania katika nchi ya Israeli leo ni Berit Hodeshah , mwezi mpya. Katika Agano Jipya, unasikia neno Hodeshah , ni umbo la kike. Na Rosh Hodesh hii, mwezi mpya, ulikuwa wakati ambapo, kama siku ya Sabato, hukujihusisha na biashara.

Lakini wafanyabiashara hawa wenye tamaa wakati huu, Amosi anataja hapa, ambao hawawezi kusubiri mwezi mpya uishe ili kuuza nafaka zao. Lakini ni zaidi ya kuuza tu nafaka zao kwa watu. Au, katika uchoyo wao, wakisubiri Sabato ya kila wiki iishe Jumamosi alasiri wakati wa machweo ya jua ili waweze kuuza nafaka.

Lakini ni jinsi walivyouza nafaka ili tuweze kushangazwa na ngano yetu kwa kupunguza kipimo, kuongeza bei, na kudanganya kwa mizani isiyo ya kweli. Toleo la Kiingereza la leo linasema hivi: Sabato na mwezi mpya zitaisha lini ili tuweze kutoza ada nyingi zaidi, kutumia vipimo vya uongo, na kurekebisha mizani ili kuwadanganya

wateja wetu? Hilo linaeleza waziwazi katika lugha ya kisasa sana. Kwa hivyo, uadilifu katika biashara.

Amosi alikuwa na wasiwasi kuhusu matajiri kwa sababu walikuwa wakidanganya . Hawakuwa waaminifu katika kupata utajiri wao. Mstari wa 8 unasema nchi nzima itainuka na kuanguka kama Mto Nile. Na, bila shaka, hapa anazungumzia msimu wa mafuriko.

Mwishoni mwa Septemba, mwanzoni mwa Oktoba, Mto Nile huinuka hadi urefu wa futi 50 katika miaka mizuri sana. Kando ya Mto Nile, wanaakiolojia wamegundua mita za Mto Nile zinazoonyesha kupanda na kushuka kwa idadi ya futi. Lakini nchi ya Ufalme wa Kaskazini itazama kama mto huu mkubwa wa Misri.

Cha kufurahisha tena, anachagua umbo kutoka kwa maumbile. Maji yaliyoleta uhai katika Delta nzima ya Nile, Ufalme wa Kaskazini utaanguka na kuimba kutageuka kuwa kilio na watu watavaa magunia, ambayo ni ngozi nyeusi, kahawia nyeusi, ya mbuzi, ambayo watu walivaa katika msiba kwa nyakati za maombolezo. Mtanyoa vichwa vyenu, mtaomboleza kama kifo cha mwana wa pekee kwa sababu njaa itakuja kote nchini.

Njaa ya kusikia maneno ya Bwana, asema Amosi. Anamalizia sura ya 8 kwa kurejelea baadhi ya miungu ya vituo mbalimbali vya kidini vya Ufalme wa Kaskazini. Anataja Dani na Beersheba.

Ndiyo maana tunasoma Biblia 101 chuoni hapo kwa sababu unajua kilichowapata Dani na Beersheba. Kwa sababu mara tu Yeroboamu aliporudi kutoka Misri, kufuatia mgawanyiko wa ufalme wakati wa kifo cha Sulemani, alileta ndama wa dhahabu na hao wakawa vituo vikubwa vya uasi. Dani na Betheli, na hata anarejelea Ufalme wake wa Kusini, mungu wa Beersheba.

Hizi zitaanguka. Hata madhabahu za kipagani zimegunduliwa huko Beersheba. Kwa hivyo, anasema zitaanguka, hazitainuka tena.

Kuzidisha, kupita kiasi, kupita kiasi, hiyo wakati mwingine ilikuwa ushairi wa Biblia ili kuvutia umakini wa watu. Maono ya mwisho katika sura ya 9:1-10 ni Bwana amesimama kando ya madhabahu. Picha ya hukumu.

Hekalu lililojaa waabudu na jengo lote linawaangusha ghafla na hakuna anayetoroka. Kwa namna fulani linatukumbusha simulizi la Samsoni hapo katika Waamuzi. Jengo linaanguka na hakuna anayetoroka.

Sasa, kwa mfululizo wa maono matano ya hali ya Israeli na hukumu ya Mungu, ambayo ni ya kawaida sana katika manabii, tunahama kutoka kwenye uchungu hadi

kwenye utamu. Kutoka kwenye hukumu hadi kwenye tumaini. Na hivyo ndivyo Amosi anavyomalizia unabii wake.

Ni kwa lengo la kurejesha Israeli. Hata hivyo, kabla hajazungumzia hilo, ana mstari mdogo wa kuvutia ambao haupaswi kusahau katika 9:7, uliofichwa hapa. Kwa sababu kwa mara nyingine tena tunasoma Maandiko ya Agano la Kale na tunatambua kwamba Mungu ni mkamilifu.

Yaani, ana agano na kundi la watu. Lakini bado, tuna maandiko haya yaliyotawanyika katika Agano la Kale ambayo yanatukumbusha kwamba si Mungu wa Israeli pekee. Ana upendo wa kimataifa tuliouzungumzia katika Yona.

Kwamba Mungu kwa njia ya Mungu anafanya kazi miongoni mwa mataifa mengine kwa wakati mmoja. Na hivyo, Bwana anasema katika sura ya 9-7, Je, ninyi si kama Waethiopia kwangu, enyi watu wa Israeli? Waethiopia? Hawa watu kutoka Afrika? Unamaanisha nyinyi si kama wao? Mnawapenda? Mungu anasema kupitia nabii, Je, sikuwaleta Israeli kutoka nchi ya Misri na Wafilisti kutoka kisiwa cha Kaftori? Kaftori ni nini? Ni kisiwa cha Krete katika Mediterania. Kulingana na andiko hili, walikuja kutoka Kaftori, na wakakaa kando ya pwani.

Mungu anasema aliwaleta Wafilisti katika nchi, nami nikawaleta Washami kutoka Kier. Kwa maneno mengine, Mungu anawajali mataifa mengine, anawapenda, na anawajali.

Waebrania hawana tofauti machoni pa Mungu. Wako katika ngazi moja kuliko Waethiopia. Mungu anawajali mataifa ya kigeni pia.

Kwa hivyo, hakuna sababu kwa Waebrania kujisifu kwamba Mungu aliwaleta Kanaani kutoka Misri hadi nchi ya Israeli. Mungu pia aliwaleta Wafilisti kutoka nchi yao na Washami au Washami kutoka nchi yao. Mungu ana upendo kwa wanadamu wote.

Sasa, bila shaka, Yona anazungumzia mada hiyo kwa uzito. Ruthu atazungumzia mada hiyo wakati Mmoabu atakapoingia katika ukoo wa Masihi. Vitabu hivyo pia vinaonyesha mada hiyo.

Kitabu kinaishia na mada ya urejesho, huku Mungu akirejesha tena hema la Daudi lililoanguka. Je, hiyo ina maana kwamba kunaweza kuwa na ufufuo wa ukoo wa Daudi? Nadhani hivyo. Daudi alikuwa ameondoka siku mbili hadi karne tatu wakati haya yalipoandikwa.

Kumbuka, tunamtaja Daudi kama mtu wa karibu miaka 1000. Na Amosi anaandika haya katikati ya miaka ya 700. Kwa hivyo, inamzungumzia mfalme huyu mkuu wa Israeli, mfalme huyu shujaa.

Hii inatoka kwa yule aliyepanga kukusanya makabila yote, makabila kumi na mawili, pamoja. Alitawala kabila lake mwenyewe huko Hebroni kwa miaka saba na nusu kisha akahamisha kila kitu hadi Yerusalemu kwa miaka 33 ya mwisho ya utawala wake. Kwa hivyo, inaonekana kwamba hii ni nasaba ya Daudi iliyoanguka. Je, hii inaweza kuwa nyumba ya Daudi, Ufalme wa umoja wa makabila kumi na mawili? Au, je, hii inaweza kuwa nyumba ya Daudi, ufufuo wa hema ya Daudi unaweza kuwa marejeleo ya utawala wa kiroho wa Daudi huko Yerusalemu, ambao ulianza na kifo cha Kristo na ufufuo wake kama Daudi mkuu atakayekuja, uzinduzi wa utawala wake kulingana na Agano Jipya, ni katika utimilifu wa Luka 1. Agano Jipya 32 na 33 linamtangaza huyu ambaye angezaliwa.

Na tangazo la kuzaliwa kwa Kristo ni lipi? Angekaa kwenye kiti cha enzi cha baba yake Daudi na kutawala juu ya nyumba ya Yakobo milele, na ufalme wake, haungekuwa na mwisho. Haya yalikuwa maneno yaliyosemwa na Daudi katika maandishi kuhusu kuzaliwa kwa Yesu, tangazo kwamba kwa namna fulani kuzaliwa kwake kuliunganishwa na ufufuo, urejesho, na kutimiza ahadi ambazo Mungu alikuwa amewapa familia ya Daudi kwa njia fulani. Bila shaka, tunaelewa hili kama ufalme wa kiroho, si kama ufalme halisi.

Ufalme wa kiroho, wa kidunia, na wa kisiasa. Baadhi ya wasomi wangesema uamsho huu, urejesho, na ufufuo mwishoni mwa Amosi, ambapo maneno haya yalitolewa kwa Israeli hapo awali, na kwamba angethibitishwa mbele ya maadui zake wa kidunia, mstari wa 12, wataimiliki mabaki ya Edomu. Katika mataifa yote yanayoitwa jina langu, ambayo yanaonekana kuzungumzia utawala wa Masihi wa ulimwengu wote wakati wowote hili litakapotokea, katika siku hiyo na Yom HaHu , katika siku hiyo, ambayo ni fomula ya kawaida ya kinabii wakati Mungu atakapotenda katika siku zijazo.

Lugha ya maandishi inazungumzia aina ya ustawi wa Kimasihi wa Edeni unaozungumzia dunia mpya ambayo inaweza kuletwa tu kwa kuingilia kati kwa Mungu, ala Ezekieli, ala Isaya 2 na Mika 4, ambapo utawala na utawala wa Mungu na sanaa ya vita huja kupitia kuingilia kati kwa Mungu. Hapa, anazungumzia kuhusu kilimo kurudi katika jamii iliyo karibu na safi ya Edeni, ambapo lugha hiyo ni ya kishairi, lakini mambo yana rutuba sana kiasi kwamba mkulima anampita mvunaji. Katikati ya haya yote, Mungu kwa mara nyingine tena anawahakikishia watu wake kwamba atawapanda katika nchi yao wenyewe, wasiondolewe tena, Amosi 9.15. Je, unajua kwamba kulikuwa na Wayahudi waliokuja Umoja wa Mataifa katika Jiji la New York kabla ya kuanzishwa kwa Jimbo la Israeli mnamo Mei 14, 1948, ambao walinukuu maandishi haya na maandishi mengine kadhaa, kwamba walikuwa na haki ya Mungu ya kurudi nyumbani na kujenga miji yao na kuishi kwa amani na tija katika nchi hiyo?

Inasema katika maandishi haya watajenga upya miji iliyoharibiwa na kuishi ndani yake, na watashiriki katika kilimo na mambo mengine. Huenda usisome Biblia kama

Wayahudi wanavyosoma, lakini mwisho huu wa Amosi umewatia moyo Wazayuni wengi wa kisasa katika kurudi kwao nyumbani. Je, huu ndio mwisho wa kurudi? Hakika, hakuna anayejua.

Wayahudi wamerudi nyumbani kwao na kuhamishwa tena. Imetokea mara kadhaa katika historia yao. Katika kitabu cha Matendo, katika Baraza la Yerusalemu, kifungu hiki kinanukuliwa huku ndugu wa kambo wa Yesu akipanda kuwa mwenyekiti wa Baraza la Yerusalemu.

Na unakumbuka suala la Baraza la Yerusalemu. Mataifa walikuwa wakiingia kujiunga na Wayahudi katika Kanisa changa la Kimasihi. Na walikuwa wakifunika uwepo wa Wayahudi kwa wingi wa Mataifa.

Kwa hivyo, Yakobo ananukuu kifungu hiki kwa kusudi la kuonyesha kwamba wokovu wa sasa wa Mataifa unapatana na kusudi la Mungu la utabiri. Na kuna watu wengi duniani, wasomi wengi, ambao wangeona katika kifungu hiki aina ya utimilifu mwingi. Kimezinduliwa kwa kurejeshwa kwa uwepo wa Daudi kupitia kuja kwa Masihi wa Daudi aliyekuja.

Mataifa walikuja kwa kiasi kikubwa kupokea ujumbe wa Masihi huyo. Kuna baadhi ya watu wanaoamini kwamba Mungu bado ni mustakabali wa taifa la Israeli. Lugha ya Amosi kuhusu kurudi kwenye muktadha wa awali hapa wa kurejeshwa kwa Israeli katika nchi yake ya kale bado itakuwa na maana katika siku zijazo.

Kwa hivyo, Amosi anamalizia kwa njia chanya sana. Je, una maswali yoyote kuhusu Amosi kabla sijahamia Hosea?

Nilisema kuna vitabu vichache katika Biblia, hasa Agano la Kale, ambavyo vina changamoto katika jinsi tunavyovitafsiri. Wimbo Ulio Bora ni mmoja wa hivyo. Na Hosea ni mmoja wa hivyo kwa sababu ni mtu mwenye hekima kubwa. Ni mtu mwenye hekima kubwa. Suala la ndoa ya Hosea linaibua swali la kuvutia kuhusu Mungu kumwamuru nabii kuo mwanamke mwenye sifa mbaya, kuo kahaba, kahaba, au mzinzi.

Anaitwa vitu kadhaa tofauti kulingana na maandishi unayotumia. Jina Hosea ni jina zuri la Kiebrania. Unaweza kusikia jina la Yesu katika Hosea, Yashah , kitenzi cha Kiebrania kinachomaanisha kuokoa au kutoa.

Kwa hivyo, Hosea, ambayo pia ni jina la Kiebrania la mwanamke mwenye sifa mbaya, linafanana na jina Yoshua na hata jina la Isaya linalojumuisha mzizi huu, unaomaanisha wokovu, msaada, ukombozi, Hosea. Anatenda kazi katika Ufalme wa Kaskazini wakati wa Amosi. Tunajuaje hili? Angalia historia yako katika mistari michache ifuatayo.

Yuko huko nje akitabiri katika Ufalme wa Kaskazini, nusu ya kwanza ya karne ya 8 KK katika siku za Uzia. Kumbuka Uzia alikufa mwaka 740. Kwa hivyo, anatabiri katika kipindi cha muda kabla ya hapo.

Na wakati wa Yothamu, Amosi, na Amoni, na Ahazi, na Hezekia, wafalme wa Yuda. Na katika siku za Yeroboamu II ambazo tumezungumzia tu wakati Amosi alipokuwa kwenye madhabahu ya Betheli. Huyu ni Yeroboamu II, akitupeleka katikati ya karne ya 8.

Neno Israeli, Yisrael, linatumika kwa njia nyingi katika Biblia ya Kiebrania. Mwanzo 22 inazungumzia kukutana na malaika huyu, kiumbe huyu wa kimungu huko Yaboki na nje ya pambano la mieleka tuna mtu anayewapa wazao jina lake ambao kulingana na ngazi ya Yakobo, au ngazi hii inayopanda mbinguni, ni wana wa Israeli. Wazao wake wataenea Kaskazini, Mashariki, Kusini, na Magharibi.

Kwa hivyo, Israeli, baada ya wakati wa Yakobo, ambaye jina lake hubadilishwa na kuwa yule ambaye amejitahidi, ameshindana, au ameshindana na Mungu, wazao wake wanakuwa B'nai Israeliel. Tunatafsiri B'nai Yisrael, King James, na wana wa Israeli. Kwa usahihi B'nai inamaanisha mwana wa Israeli.

Neno Yisrael linamaanisha Israeli lakini linajumuisha wanawake. Ingawa tangu harakati za wanawake, tumesikia zaidi kuhusu Benot Yisrael, binti za Israeli, neno hilo pia linatumika tu kurejelea wazao wake katika tafsiri fulani za Agano la Kale, Waisraeli.

Hao ndio Waisraeli walivyo, watu wa Israeli. Wakati wa Amosi na Hosea, Israeli ilikuwa na marejeleo maalum baada ya ufalme kugawanyika. Ufalme huo ulikuwa Israeli, na uligawanywa katika sehemu mbili.

Makabila ya kaskazini yaliitwa Israeli. Ufalme wa kusini bila shaka ulikuwa Yuda. Hata hivyo, Amosi, ingawa wakati mwingine anarejelea ufalme wa kaskazini kama nyumba ya Yusufu, kwa kawaida haitumii jina la kabila kubwa zaidi, Efraimu.

Lakini Hosea anaishi wakati huu. Zaidi ya mara 35, Efraimu, neno la Kiebrania linaloamaanisha kuzaa matunda mara mbili, linatumika kwa ufalme wa kaskazini. Na Efraimu ilikuwa katika eneo hili kubwa la katikati mwa nchi.

Yoshua alitoka katika kabila la Efraimu. Je, unafikiri alikuwa na maslahi yoyote mara tu Israeli walipoingia katika nchi ya ahadi ili kuweka maskani huko Shilo, ambapo ilikaa kwa muda mrefu? Shilo ilikuwa katika kabila la Efraimu. Mlima Gerizimu na Mlima Ebali zilikuwa laana, na baraka zilipaswa kusomwa, ambazo zilikuwa katika Efraimu.

Samaria ilikuwa katika Efraimu. Kwa hivyo, Efraimu iliwakilisha moyo, eneo la kati katika moja ya makabila yako makubwa zaidi ya ufalme wa kaskazini. Yakobo alikuwa amemchukua Efraimu.

Kwa kweli alikuwa mjukuu wa Yakobo. Na alimpa hadhi sawa na wanawe mwenyewe. Kwa hivyo, Efraimu inakuwa neno la Hosea kwa ufalme wa kaskazini wa kaskazini.

Kama Hosea alikuwa mmishonari wa nyumbani wa ufalme wa kaskazini, Yona alikuwa mmishonari wa kigeni kutoka Gath-Heifer. Kwa upande mwingine, Amosi alitoka Tekoa upande wa kusini na akaenda kaskazini. Kwa hivyo huyu hapa nabii wetu wa tatu wa ufalme wa kaskazini.

Wengine wamemwita Hosea Mtakatifu Yohana wa Agano la Kale. Wanachomaanisha kwa hilo labda ni baba yake Hosea, Hosea anazungumzia upendo wa Mungu usio na kikomo, Mungu anamjali kama manabii wengine wa Israeli. Kuna msisitizo mkubwa katika Hosea kuhusu huruma na upendo wa Mungu kwa bibi arusi wake, Israeli.

Bibi arusi ambaye ni mpotovu, kama tunavyojua tangu mwanzo wa kitabu. Na kitabu hicho ni sehemu ya wasifu wa maisha yake na pia ni kitabu kinachofundisha kutokana na ndoa ya Hosea na mwanamke huyu. Na kuvunjika kwa uhusiano huo ambapo Mungu hana huruma tena na kwa kweli anasema kwa muda, angalau ninyi si watu wangu tena.

Kuna uvunjifu, kuna uvunjifu katika uhusiano huo kati ya Mungu na ufalme wa kaskazini. Na hivyo kile kilichokuwa kweli kuhusu ndoa ya nabii mwenyewe kilikuwa kweli kwa taifa. Na moja ni picha ya nyingine.

Na zote huchanganyikana hasa katika simulizi ya ufunguzi. Tukizungumzia simulizi ya ufunguzi tunawezaje kuelezea Hosea? Nadhani katika vipande vitatu vikubwa vya nyenzo. Sura ya kwanza hadi ya tatu, maisha ya ndoa ya nabii ndiyo mada yako kuu.

Maisha ya ndoa ya nabii. Ndoa yake na Gomeri. Sasa kama nilivyosema tu kuna zaidi ya Hosea na Gomeri na watoto watatu.

Mungu anatumia hili kwa njia ya mfano pia na kwa mwingiliano kuzungumzia picha kubwa zaidi. Kilichokuwa kikiendelea katika maisha ya nabii mwenyewe pia kilikuwa kweli kuhusu baadhi ya matatizo makubwa ya Ubaali ambayo yalisababisha ukahaba mtakatifu na hiyo ilikuwa kweli kuhusu ufalme wa kaskazini kwa ujumla. Sura ya nne hadi ya kumi na tatu ni ukosefu wa uaminifu wa Israeli na hukumu inayofuata.

Kwa hivyo, tuna masimulizi mengi katika sura ya nne hadi ya kumi na tatu yanayozungumzia ukosefu wa uaminifu wa Israeli kwa Mungu wa hesed, Mungu wa upendo wa agano. Nitazungumzia maana ya hesed ambayo ina maana kwamba

Mungu ana upendo mwaminifu na anataka watu wake warudie kwa upendo uleule wa hesed, mwaminifu. Lakini sura hizo ni ukosefu wa uaminifu wa Mungu lakini Mungu ananing'inia humo si kwa sababu ya Israeli bali licha ya Israeli.

Na naweza kusema, kando, moja ya sababu ninaamini sana katika neema ya Mungu kama inayodumu katika maisha ya mwamini yeyote wa kweli ni kwa sababu hasa ya kile kitabu cha Hosea kinafundisha kwamba hakuna kinachoweza kututenganisha na upendo wa Kristo, kama toleo la Agano Jipya la hilo linavyosema. Tunaweza kufanya mbio zetu, tunaweza kuwa wasio waaminifu hata kwa kipindi fulani lakini Mungu anaendelea.

Upendo wake ni upendo wa milele. Hawaachi wale walio wake kweli waende. Wanaweza kumtoa katika maisha yao ambapo yeye si ukweli halisi, lakini mwishowe, Mungu atashinda, na watu watarudi.

Na hiyo ndiyo hoja kuu ya tatu ya sehemu ya kitabu. Sura ya 14 ni wito wa kurudi , na hiyo ndiyo neno la kwanza katika sura ya 14. Mrudie Ee Israeli kwa Bwana Mungu wako.

Umejikwaa lakini msamaha na baraka bado vinaweza kuwa vyako ukirudi. Kwa hivyo, kitabu hiki ni wito wa kurudi kwenye hadithi ya watu wasio waaminifu lakini Mungu anayeendelea. Watu wanaponiambia wanaiangalia Israeli katika Mashariki ya Kati leo na kuona jinsi taifa hili la kisasa lilivyo lililokamilika na jinsi lilivyo na dosari na kushindwa wakati mwingine wanakuwa katika vitendo vya kijeshi au maamuzi ambayo serikali hufanya.

Na mara nyingi hunikumbusha Israeli katika Agano la Kale. Uaminifu wa Mungu unaendelea. Sio kwa sababu ya Israeli ya kale au hata Israeli ya kisasa kwamba una picha ya ukamilifu, lakini Mungu hubaki mwaminifu kwa makusudi yake duniani.

Mungu hutumia vyombo vyenye dosari. Mungu hutumia vyombo vyenye dosari. Profesa huyu alikuwa wa kwanza kushuhudia hilo.

Hawa ndio watu pekee ambao Mungu anawatumia. Waangalie wanawake katika ukoo wa Masihi. Watatu kati ya wanne wa kwanza unaowakuta katika nasaba ya Mathayo ni wanawake wenye sifa mbaya, lakini Mungu hufanya kazi licha ya dhambi za wanadamu.

Sawa, kwa hivyo hapa kuna picha ya Israeli. Madhumuni ya Israeli duniani yalikuwa juu kwa upande wa uaminifu wake binafsi na chini lakini Mungu hakukata tamaa. Mungu hakukata tamaa.

Na kwa hivyo tunaposoma kitabu hiki, nadhani kina nafasi muhimu sana katika orodha. Ujumbe wa Hosea unazungumzia ukosefu wa uaminifu wa Israeli kwa

Bwana, na unaonyeshwa na Hosea kwa maneno ya mke ambaye amemkataa mume mwaminifu ili kufuata wapenzi, yaani, wapenzi. Sasa jinsi tunavyoelewa ndoa ya Hosea, acha nitajie kwa ufupi njia kadhaa zinazowezekana za kutafsiri ndoa ya Hosea na Gomeri.

Nilisema hii ni moja ya sehemu zenye changamoto zaidi katika Hosea. Tukifikiria jinsi tunavyoweza kutafsiri mistari ya ufunguzi, ambayo katika Hosea 1-2 inasema, Bwana alimwambia Hosea, nenda ukajichukulia mke wa uzinzi au mke mzinzi kama NIV inavyosema na uzae watoto wa uzinzi kwa maana nchi inatenda uzinzi mkubwa, hiyo ni lugha ya RSV, kwa kumwacha Bwana. Njia moja ya kuelewa lugha hii ni kwamba inazungumzia uzinzi wa kiroho.

Gomeri angeitwa mke wa ukahaba si kwa sababu alikuwa mwanamke mzinzi bali kwa sababu alikuwa wa watu wazinzi wa kiroho. Israeli ilikuwa na ndoa iliyovunjika. Israeli walikuja Sinai na kuapa uaminifu wao kwa Yahweh, na yote ambayo Yahweh alisema, Israeli walijibu, tutafanya; tunakubali.

Kwa hivyo wale wanaotafsiri hili kiroho wangesema ni watu wanaoabudu sanamu. Gomeri ni kahaba au mzinzi kwa maana ya kiroho ya neno hilo kwa sababu Israeli walikuwa wamemwacha Mungu kama vile kahaba anavyomwacha mumewe, kwa hivyo Gomeri ana hatia ya uzinzi wa kiroho. Mbinu nyingine ya kutafsiri kitabu hiki ni kwamba Gomeri ni kahaba mtaalamu wa ibada, mfuasi wa ibada za uzazi za Wakanaani za Baali.

Hata hivyo, neno la Kiebrania la kitaalamu la kahaba wa kidini halitumiwi kwake. Katika sheria ya Musa tunapata neno la kitaalamu la makahaba wa kiume na neno lingine la makahaba wa kike ambao wangepanya kazi karibu na mahali patakatifu pa kidini pa Kanaani. Neno hili halipo hapa.

Na zaidi ya hayo nadhani haiwezekani kwamba ndoa na mtu kama huyo isingekuwa na madhara kwa Hosea ambaye analaani vikali ukahaba wa kidini kuliko ndoa na mwanamke mzinzi wa kawaida. Njia nyingine ambayo hii imetafsiriwa ni mbinu ya kiistiari au ya mafumbo. Kwa kweli, mbinu ya kiistiari ni John Calvin na Kyle wa umaarufu wa Kiel na Delitzsch, mmoja wa wafafanuzi wetu wa zamani kuhusu Biblia ya Kiebrania alishikilia mtazamo huu.

Kusema ilikuwa ni mfano au fumbo lililokusudiwa kutoa somo la kiroho kuhusu kutokuwa mwaminifu kwa Israeli. Hosea hakufunga ndoa hii. Kama unavyojua kutoka kwa mifano hakuna mtu anayesisitiza kama hadithi hiyo ilitokea kweli lakini inaweza kuwa chombo cha kufundishia.

Mwanafalsafa mkuu wa Kiyahudi wa enzi za kati, mmoja wa wanafalsafa wakubwa wa Kiyahudi wa wakati wote, Maimonides alishikilia mtazamo huu maalum.

Alibishana kwa kweli kwamba tukio hilo lilitokea katika maono au ndoto. Haikuwa tukio halisi katika maisha ya nabii.

Heschel, ambaye alikuwa mtaalamu wa Maimonides na aliandika kitabu kuhusu Maimonides tulichonacho hapa maktabani, Abraham Joshua Heschel, anaeleza mbinu ya Maimonides ya kuchukua hili kama fumbo au mfano unaoorodhesha matatizo manane yenye tafsiri kama hiyo. Njia ya nne ni njia ya Heschel mwenyewe ya kuelewa hili, ambayo kwa Heschel, mtu anaweza kuiita mtazamo wa huruma. Hiyo ni kusema, uzoefu huu wa mtazamo wa huruma wa Wayahudi hapo awali ulikuwa kwa manufaa ya nabii.

Ilikuwa ni kumfanya binafsi awe na huruma kwa hisia za Mungu kuhusu Israeli. Nabii mwenyewe ilibidi aumie sana katika ndoa yake ili ahisi jinsi Mungu alivyohisi, huzuni ya Mungu, na wasiwasi wa Mungu. Ukitaka kujua huruma ya Mungu, basi nabii angeelewa huruma hii ya Mungu kupitia uzoefu wake mwenyewe.

Kwa hivyo, hadithi ya ndoa ni uzoefu wa nabii, na tukio hilo liliamsha na kushtua maisha ya Hosea, na hiyo ndiyo hasa wasiwasi wa Mungu uliokusudiwa kumgusa Hosea na kuona jinsi Mungu anavyohisi kama hali ya watu wake. Hivyo ndivyo Mungu anavyoona mambo. Kwa hivyo tunaweza kuiita hiyo mtazamo wa huruma na unaweza kusoma kitabu cha Heschel kuhusu manabii kwani huzuni ya Mungu ni mada kubwa na kubwa ya Heschel.

Nitasema zaidi kuhusu hilo wakati mwingine tutakaporudi.